

Predlagatelj:
TADEJ BEOČANIN
ŽUPAN OBČINE AJDOVŠČINA

Datum: 16.5.2016

OBČINSKI SVET OBČINE AJDOVŠČINA

ZADEVA:	SKLEP o neodtujljivi pravici do vode
GRADIVO PRIPRAVILA:	Oddelek za okolje in prostor: Irena Raspor
PRISTOJNO DELOVNO TELO OBČINSKEGA SVETA:	

Predlagam, da Občinski svet Občine Ajdovščina na 16. redni seji dne 26.5.2016 obravnava in sprejme:

Na podlagi 16. člena Statuta Občine Ajdovščina (Uradni list RS, št. 44/12 in 85/15) je Občinski svet Občine Ajdovščina na svoji ___ seji dne ___ sprejel naslednji

SKLEP

1. člen

Občinski svet Občine Ajdovščina podpira Peticijo Civilne iniciative Za Slovenijo in Svobodo, da se v Ustavo RS zapiše neodtujljiva pravica do vode.

2. člen

Občinski svet Občine Ajdovščina poziva Državni zbor Republike Slovenije, da do poletja 2016 sprejme spremembo Ustave Republike Slovenije tako, da bo na najvišji ravni zapisana neodtujljiva pravica do vode za vsakogar.

3. člen

Pod neodtujljivo pravico do vode za vsakogar se razume, da bo v Ustavo Republike Slovenije zapisano določilo, ki bo smiselno zaobjelo spodaj zapisane zahteve:

- da je voda in dostop do vode splošna in temeljna pravica za vsakogar;
- da so vse vrste vod (površinske vode, podzemne vod, vodni tokovi) javno dobro, katero je država dolžna varovati in za njih skrbeti v imenu svojih državljanov in tudi prihodnjih rodov;
- da je voda vitalni del okolja, osnovna dobrina in naravni vir, ki je strateškega pomena za življenje ljudi, razvoj in varnost države.
- da se prepreči, da bi vodo obravnavali kot vsako drugo blago;
- da se vodni viri ne morejo privatizirati oz. komercializirati;
- da vodni viri služijo prednostno in trajnostno za oskrbo prebivalstva in gospodinjstev s pitno vodo pred drugimi rabami vode;
- da se oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev zagotavlja kot neprofitna javna služba – torej ni možno več podeljevati koncesije.

4. člen

Ta sklep velja takoj in se objavi na spletni strani Občine Ajdovščina. Sklep se pošlje predsedniku Državnega zbora Republike Slovenije.

Številka: 355-4/2013

Datum:

ŽUPAN
Tadej Beočanin, l.r.

OBRAZLOŽITEV:

1. Pravni temelj:

- Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06) – 70. člen;
- Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 110/02 – ZGO-1, 2/04 – ZZdl-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15) - poglavji 5.2 Posebna raba voda in 6. Pridobitev vodne pravice;
- Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06-UPB1, 49/06-ZMetD, 66/06-Odl. US, 33/07-ZPNačrt, 57/08-ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09-ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16) - 164. člen.

1.1 70. člen Ustave Republike Slovenije (javno dobro in naravna bogastva) določa, da se lahko na javnem dobru pridobi posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon. V istem členu Ustave je še opredeljeno, da določa zakon pogoje, pod katerimi se smejo izkoriščati naravna bogastva, zakon pa lahko določi, da smejo naravna bogastva izkoriščati tudi tuje osebe in določi pogoje za izkoriščanje. Javno dobro (je dobrina v splošni rabi) označuje stvari, ki so namenjene splošni uporabi glede na naravo stvari ali pa glede na njen namen, posebej opredeljen s predpisi. Zaradi svojega gospodarskega, kulturnega in zgodovinskega pomena so pod posebnim varstvom in se lahko uporabijo le pod pogoji in na način kot to določa zakon. Sem spadajo poleg stvari v splošni rabi ter rudnih in drugih naravnih bogastev še zemljišča, gozdovi, vode, vodotoki, morje, morska obala, nepremičnine in druge stvari posebnega kulturnega in zgodovinskega pomena.

2.1 Zakon o vodah v poglavju 5.2 Posebna raba voda v 108. členu med drugim določa:

»(1) Za rabo vode, ki presega meje splošne rabe, za rabo naplavin in podzemnih voda je treba pridobiti vodno pravico na podlagi vodnega dovoljenja, koncesije oziroma posebno rabo vode evidentirati (v nadaljnjem besedilu: posebna raba vode).

(2) Posebna raba vode za oskrbo s pitno vodo ima prednost pred rabo vode za druge namene.

(3) Posebna raba vode se lahko izvaja samo na način, za namen in v mejah, za katere je bila pridobljena vodna pravica ali je bila evidentirana v skladu s tem zakonom in jo lahko uporablja samo imetnik vodne pravice oziroma upravičenec do evidentirane posebne rabe vode.

(4) Posebno rabo vode je treba izvajati tako, da se zagotovita smotrna in učinkovita raba vode z uporabo najboljše razpoložljive tehnike. Imetnik vodne pravice mora zagotoviti redno spremljanje odvzetih količin vode z merilno napravo in elektronsko poročati ministrstvu o odvzetih količinah vode na način in v obsegu, ki ju določi minister s predpisom....«

V poglavju 6. Pridobitev vodne pravice v 119. členu (vodna pravica) zakon določa:

»(1) Vodno pravico je mogoče pridobiti na podlagi vodnega dovoljenja ali koncesije v skladu s tem zakonom.

(2) Imetnik vodne pravice, ki se nanaša na odvzemanje vode za proizvodnjo pijač, postane lastnik tiste odvzete količine vode, ki je določena v aktu, na podlagi katerega si je to pravico pravnomočno pridobil.«

Zakon določa tudi plačilo za vodno pravico in pogoje za pridobitev vodnega dovoljenja ali koncesije za uporabo vode.

123. člen – Plačilo za vodno pravico:

»(1) Vodno dovoljenje ali koncesijo se podeli proti plačilu (v nadaljnjem besedilu: plačilo za vodno pravico).

(2) Pri določitvi plačila za vodno pravico se upoštevajo naslednji kriteriji:

1. razpoložljivost vode,
2. namen, vrsta in obseg posebne rabe voda,
3. višina sredstev za gradnjo potrebnih vodnih objektov in naprav,
4. ekonomske ugodnosti, ki jih bo imetnik vodne pravice dosegel s posebno rabo voda,
5. čas trajanja posebne rabe voda.

(3) Obveznost plačila za vodno pravico nastopi z dnem začetka izvajanja vodne pravice, njen imetnik pa ga mora plačati na način in v roku, ki ga določi organ, ki jo je podelil....«

125.člen - Vodno dovoljenje:

»(1) Vodno dovoljenje je treba pridobiti za neposredno rabo vode za:

1. lastno oskrbo s pitno vodo ali oskrbo s pitno vodo, ki se izvaja kot gospodarska javna služba,
2. tehnološke namene,
3. dejavnost kopališč,
4. pridobivanje toplote,
5. namakanje kmetijskega zemljišča ali drugih površin,
6. izvajanje športnega ribolova v komercialnih ribnikih,
7. pogon vodnega mlina, žage ali podobne naprave,
8. gojenje sladkovodnih in morskih organizmov,
9. pristanišče in vstopno-izstopno mesto po predpisih o plovbi po celinskih vodah,
10. zasneževanje smučišča,
11. proizvodnjo električne energije v hidroelektrarni z instalirano močjo, manjšo od 10 MW, in
12. drugo rabo, ki presega splošno rabo po tem zakonu, pa zanjo ni treba pridobiti koncesije po tem zakonu in ne gre za posebno rabo, za katero v skladu s petim odstavkom 108. člena tega zakona pridobitev vodne pravice ni potrebna.

(2) Vodno dovoljenje je treba pridobiti za vsako posebno rabo vode iz prejšnjega odstavka in prvega odstavka 136. člena tega zakona, tudi v primerih rabe vode iz prvega odstavka 118. člena tega zakona, če odvzete količine vode presegajo prag, ki ga določi minister s predpisom.«

136.člen – Koncesija:

»(1) Koncesijo je treba pridobiti za rabo vode za:

1. proizvodnjo pijač,
2. potrebe kopališč, ogrevanje in podobno, če se rabi mineralna, termalna ali termomineralna voda,
3. proizvodnjo električne energije v hidroelektrarni z instalirano močjo, enako ali večjo od 10MW, in
4. odvzem naplavin, razen če gre za izvajanje javne službe po tem zakonu.

(2) Koncesijo lahko pridobi fizična ali pravna oseba, ki izpolnjuje predpisane pogoje.

(3) Koncesija se podeljuje za določen čas, vendar ne več kot za 50 let....«

2.3 Zakon o varstvu okolja v 164. členu med drugim določa predmet in plačilo koncesije:

»(1) Država ali občina (v nadaljevanju: koncedent) lahko proti plačilu podeli koncesijo za upravljanje, rabo ali izkoriščanje naravne dobrine, ki je v njeni lasti ali ima na njej zakonito pravico upravljanja ali gospodarjenja, pravni ali fizični osebi (v nadaljevanju: koncesionar), če je ta usposobljena za njeno izvajanje.

(2) Če koncesijo na naravni dobrini podeli država, pripada del plačila za koncesijo tudi občini, na katere območju se koncesija izvaja oziroma nanjo vpliva, in sicer v deležu, ki je na podlagi ugotovljene razvitosti

infrastrukture in obremenjenosti okolja ob sodelovanju te občine določen v koncesijskem aktu. Merila za določanje razvitosti infrastrukture in obremenjenosti okolja predpiše vlada.

(3) V koncesijskem aktu iz prejšnjega odstavka se določi, da je občina upravičena tudi do dela plačila koncesije, ki pripada državi, če sredstva vloži v gradnjo infrastrukture lokalnega pomena za izvajanje gospodarskih javnih služb varstva okolja iz 149. člena tega zakona. V koncesijskem aktu se določi tudi način zagotavljanja učinkovitosti, namenskosti in zakonitosti porabe teh sredstev....«

2. Razlogi za sprejem in cilji:

Pobudo za sprejem predlaganega sklepa na Občinskem svetu Občine Ajdovščina je posredoval svetnik Vilko Brus.

Januarja 2016 se je skupina posameznikov različnih prepričanj oblikovala kot Civilna iniciativa Za Slovenijo in svobodo z namenom:

- da osvesti ljudi, da voda v časih v katerih živimo ni nekaj samoumevnega,
- da je vodo potrebno zaščititi na najvišji ravni in
- da na ta način spodbudimo poslanke in poslance, da pospešijo spremembo Ustave Republike Slovenije.

30. januarja 2016 so na spletu objavili peticijo za vpis neodtujljive pravice do vode v Ustavo Republike Slovenije, ki jo je v 41 dneh podpisalo preko 51.000 ljudi. Peticijo so predstavniki Civilne iniciative dne 11. 03. 2016 predali predsedniku Državnega zbora Republike Slovenije, dr. Milanu Brglezu.

Po zapisu na spletni strani voda.svoboda.si zapis neodtujljive pravice do vode v Ustavo obsega:

- da je voda in dostop do vode splošna in temeljna pravica za vsakogar;
- da so vse vrste vod (površinske vode, podzemne vod, vodni tokovi) javno dobro, katero je država dolžna varovati in za njih skrbeti v imenu svojih državljanov in tudi prihodnjih rodov;
- da je voda vitalni del okolja, osnovna dobrina in naravni vir, ki je strateškega pomena za življenje ljudi, razvoj in varnost države.
- da se prepreči, da bi vodo obravnavali kot vsako drugo blago;
- da se vodni viri ne morejo privatizirati oziroma komercializirati;
- da vodni viri služijo prednostno in trajnostno za oskrbo prebivalstva in gospodinjstev z vodo za pitje in higieno pred drugimi rabami vode;
- da se oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev zagotavlja kot neprofitna javna služba – torej ni možno več podeljevati koncesij.

Voda je življenje. Ljudje smo iz vode rojeni. Voda predstavlja v povprečju okoli 70% človekove teže, pri dojenčku preko 80 odstotkov. Naš planet prekriva 70 odstotkov vode, od tega je kar 97 odstotkov slane in trije odstotki sladke, od katerih sta 2 odstotka v obliki ledu. Torej nam ostane samo še EN odstotek vode za preživetje in razvoj narave, živali, človeka, kmetijstva in industrije.

Voda je skupen vir človeštva in javna dobrina, zaradi tega mora biti dostop do nje temeljna in splošna pravica. To stališče podpira tako Evropski parlament v številnih resolucijah, ki liberalizaciji vodnega sektorja nasprotujejo kot tudi Organizacija Združenih Narodov.

Stališče, da mora biti dostop do vode temeljna in splošna pravica je razumljivo, če vemo, da se svet zaradi hitrega naraščanje števila prebivalstva in klimatske spremembe že danes sooča s štirimi velikimi problemi, ki so: hrana, energija, življenjski prostor in voda.

Glede na analize Združenih narodov dostopa do čiste pitne vode nima 783 milijonov ljudi, 2,5 milijarde ljudi pa nima ustreznih sanitarnih pogojev in po podatkih UNICEF-a na svetu vsak dan umre 1400 otrok, mlajših od pet let, zaradi bolezni, povezanih z diarejo, ki so posledica

onesnažene vode, neustreznih sanitarij in pomanjkljive higiene. Število ljudi pa se povečuje neverjetno hitro. Do leta 2050 naj bi bilo na zemlji že dobrih devet milijard ljudi, kar pomeni, da se bo v času ene generacije število ljudi povečalo za več kot je bilo vseh ljudi na Zemlji na začetku 20. stoletja, kar pomeni močan pritisk na vodne vire. Po podatkih Združenih narodov se bo do leta 2030, zaradi povečanja prebivalstva, povpraševanje po hrani povečalo za 50 odstotkov, do leta 2050 pa kar za 70 odstotkov, medtem ko se bo povpraševanje po vodni energiji in energiji iz drugih obnovljivih virov povečalo za 60 odstotkov. Organizacija Združenih narodov tudi napoveduje, da bo do leta 2025 na območju z absolutnim pomanjkanjem vode živelo 1,8 milijarde ljudi in dve tretjini svetovnega prebivalstva bo zaradi različnih razlogov, tudi klimatskih sprememb, živelo v razmerah vodnih kriz. Po oceni OECD pa se bo do leta 2050 povpraševanje po vodi povečalo kar za dobrih 50 odstotkov.

Ti podatki nas napeljujejo, da bo boj za dostop do vodnih virov zamenjal boj za dostop do nafte, plina in plemenitih kovin. Zato bosta Evropa in svet v bližnji prihodnosti soočena še z večjimi pritiski različnih lobističnih skupin, ki se bodo zavzemale za privatizacijo naravnih bogastev, predvsem pitne vode in zemlje za proizvodnjo hrane.

Čas je, da v Sloveniji in tudi na občinah, ki so zadolžene, da izvajajo gospodarsko javno službo oskrbo prebivalstva za vodo sprejememo dejstva, da voda ni samo vitalna dobrina do katere imajo pravico vsi in se obravnava kot javno dobro, temveč postaja voda vse bolj redka dobrina. Redke dobrine pa so zanimive za trg. Trg ki vseskozi išče nove produkte, ki jih potrebuje čim večje število ljudi. In pitna voda, pa tudi voda za kmetijstvo in pridobivanje energije, ipd., je vsekakor ena izmed dobrin, ki je zanimiva za svobodno tržno dejavnost.

Mogoče se komu vse skupaj zdi pretiravanje, a tudi patentiranje semen in zdravilnih rastlin je bilo ob vstopu v 21. stoletje nepredstavljivo.

Zato je še kako pomembno, da ljudje zaščitimo svoje življenje, vodo, in da vsakdo od nas postane varuh pitne vode, ker v nasprotnem bodo velike korporacije v navezi z mednarodnimi finančnimi institucijami in vladami ukrepali na način, da je potrebno pitno vodo zaščititi pred ljudmi. Zaščiti tako, da voda postane tržno blago, se jo ovrednoti, določi ceno, ker bi ljudje potem z vodo ravnali skrbneje in je manj porabili.

Predlagatelj je mnenja, da problematika vode in predvsem vodooskrba zadeva vsakega od nas, še posebej pa občine, ki so zadolžene za zagotavljanje javne gospodarske službe oskrbe s pitno vodo. Zato predlagamo, da občinski svet sprejme sklep in ga posreduje Državnemu zboru Republike Slovenije.

3. Ocena finančnih in drugih posledic sprejema:

Sprejem predlaganega sklepa ne bo imel finančnih in drugih posledic.

Občinskemu svetu predlagam, da sprejme predlagani sklep.

ŽUPAN
Tadej Beočanin, l. r.